
ПРОБЛЕМИ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ І ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

УДК 33 (075.8)

О. С. ПАДАЛКА,
*член-кореспондент НАПН України,
професор, доктор педагогічних наук,
заслужений працівник освіти України,
перший проректор з організації навчально-виховної роботи і економіки
Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова
(Київ),*

В. В. КУЛІШОВ,
*професор, доктор педагогічних наук,
кандидат економічних наук,
заслужений працівник освіти України,
професор Академії Полонійної в Ченстохові (Польща),
завкафедрою міжнародної економіки
Криворізького національного університету*

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ — НОВА ПАРАДИГМА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ *

Розглянуто проблеми, тенденції та пріоритети соціально-економічного розвитку регіонів, ринкових відносин у межах регіонів в умовах децентралізації, їх специфіку, формування комплексу соціально-економічних умов і факторного потенціалу регіону, функціонування регіональних ринків та їх ефективність у рамках регіонального господарського комплексу.

Ключові слова: децентралізація, парадигма, глобалізація, регіон, ринок, ефективність, людський потенціал, інвестиції, інновації.

O. S. PADALKA,
*Corresponding Member of the NAPS of Ukraine,
Professor, Doctor of Pedag. Sci.,
Honored Educator of Ukraine,
First Vice Rector for Organization of Educational Work and Economy at
M. P. Dragomanov National Pedagogical University
(Kyiv),*

V. V. KULISHOV,
*Professor, Doctor of Pedag. Sci.,
Cand. of Econ. Sci.,
Honored Educator of Ukraine,
Professor of the Polonia University in Czestochowa (Poland),
Head of the Chair of International Economy
of the Kryvyi Rig National University*

DECENTRALIZATION IS A NEW PARADIGM OF THE SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT OF UKRAINE'S REGIONS

The article focuses on the problems, trends, and priorities of the socio-economic development of regions and market relations in regions under the conditions of decentralization, their

Падалка Олег Семенович (Padalka Oleg Semenovich) — e-mail: padalka@npu.edu.ua;

Кулішов Володимир Васильович (Kulishov Volodymyr Vasyl'ovich) — e-mail: kaf_me@kneu.dp.ua.

* Стаття публікується в авторській редакції.

specificity, formation of complexes of socio-economic conditions and the factor potential of a region, as well as the functioning of regional markets and their efficiency under the conditions of a regional economic complex.

Keywords: decentralization, paradigm, globalization, region, market, efficiency, human potential, investments, innovations.

В умовах глобалізації ринкових відносин зростає значення питань розвитку господарства окремих економічних регіонів. Тривалий час регіональні аспекти економічних відносин ігнорувалися, хоча вони відіграють вирішальну роль у соціально-економічних перетвореннях. Це підтверджується і офіційно прийнятим курсом на децентралізацію, на максимальне вирішення багатьох питань правового, організаційного, фінансового, ресурсного і методологічного характеру, тобто формування та функціонування нової парадигми відносин у межах регіону. За цих обставин політика децентралізації має бути спрямована на створення умов для підвищення конкурентоспроможності регіонів як основи динамічного розвитку держави. У цьому зв'язку необхідною є переорієнтація економіки регіонів на інноваційну модель розвитку. Основні стратегічні ресурси і головні чинники економічного зростання в регіонах — структурні зміни, процеси, реформи і людський потенціал, за яких регіони повністю здатні регулювати наявний потенціал, що у результаті дозволить максимально збільшити внесок у національну економіку, забезпечити нарощування конкурентних переваг на регіональному, національному та світовому ринках.

Сьогодні реформування стану регіонів в Україні повинно базуватися на позитивному досвіді розвинутих європейських країн та імплементації європейських стандартів децентралізації з урахуванням власних національних особливостей функціонування регіонів, що сприятиме уникненню багатьох помилок, скороченню матеріальних витрат і часу, а також оптимізувати власний алгоритм впровадження реформ.

Економічні відносини в межах регіонів являють собою найбільш динамічні й водночас слабо регульовані процеси. Проникнення товарно-грошових відносин в усі сфери діяльності суспільства потребує механізму, який спроможний впливати на зв'язки та залежності, що виникають на регіональному рівні, і насамперед — на окремих споживчих ринках.

На думку багатьох фахівців, децентралізацію треба здійснювати після внесення змін до законодавства щодо адміністративно-територіального устрою, від чого значною мірою залежатимуть права і можливості територіальних громад вирішувати питання регіонального управління [1, с. 7]. Отже, децентралізація, згідно з визначенням сучасного понятійно-термінологічного словника, — це "управлінська політична система, покликана здійснювати владно значущі практичні рішення, що географічно чи організаційно перебувають поза межами безпосереднього впливу центральної влади; політичний процес, котрий передбачає делегування центральним урядом певних повноважень на місцевий рівень з метою оптимізації практичного вирішення питань загальнонаціональної ваги, а також втілення у життя специфічних регіонально-локальних програм" [2, с. 100], тобто це — побудова нової моделі державної влади в Україні.

Проблематика територіального устрою держави в різних її аспектах дістала відображення в наукових працях багатьох вітчизняних дослідників, але й сьогодні

залишається пріоритетним питанням щодо зміни та функціонування регіонального устрою держави. Вивчення проблем регіональної економіки (для проведення децентралізації) вимагає, насамперед, перегляду сутності понять “регіон” і “регіональний ринок”. Традиційно регіоном вважалася певна територія як складова народногосподарського комплексу всієї країни, причому фактично повністю ігнорувалися специфічні відносини між суб'єктами господарювання в межах самого регіону. Тому при розв'язанні теоретичних проблем, які стосуються основ комплексного порівняльного аналізу соціально-економічного розвитку регіонів та їх взаємодії в умовах ринкових відносин регіональний ринок, на наш погляд, доцільно розглядати як форму територіальної організації сфери виробництва, обігу, розподілу та споживання. Виходячи з цього, одним з головних завдань науки слід вважати розкриття сутності регіону як одиниці соціально-економічного простору, оскільки це дозволить сформулювати вихідні положення та поняття, які в подальшому можуть бути широко використані в теоретичних дослідженнях та практиці управління господарським розвитком окремих територій і держави в цілому [3, с. 98].

Назвемо вихідні положення при визначенні економічної сутності регіону та регіонального ринку:

- регіон – певна територія з притаманними їй специфічними природно-кліматичними, економіко-географічними, демографічними, історичними, етнічними, соціально-побутовими та іншими особливостями. Кордони регіону не завжди збігаються з кордонами адміністративно-територіальних утворень, а інколи взагалі є нечіткими, “розмитими” [4, с. 188];

- розвиток господарства в регіоні залежить не тільки від макроекономічного устрою, законодавчо-нормативної бази, науково обґрунтованого розміщення виробництва, а й від тих факторів та закономірностей, які визначають винятковість даної території (хоча б у суто географічному плані) [5, с. 265];

- винятковість господарського сектору регіону визначається панівними техніко-економічними особливостями промислового і навіть політичного лобювання, соціальною атмосферою, тобто всім тим, що дає підстави виділяти регіональні цикли відтворення;

- суб'єктами регіональних економічних відносин є фізичні та юридичні особи (резиденти і нерезиденти), чий економічний, соціальний, політичний, культурно-етнічний інтереси мають високий ступінь просторової локалізації, тобто пов'язані з проявом економічної активності в різних формах у межах даної території [6, с. 5];

- для більшості регіональних господарюючих суб'єктів (зокрема, домашніх господарств, малих суб'єктів господарювання тощо) взаємодія на регіональному ринку – по суті, єдино можлива або вигідна форма реалізації сукупності економічних та інших видів взаємовідносин та інтересів.

Перелічені положення базуються на переконанні, що поняття “регіональний ринок” має як економічну, так і просторову складові. Це зумовлює необхідність поєднати два принципових визначення ринку, які існують в економічній теорії. Перше вказує на ринок як на механізм взаємодії суб'єктів, який має свої закони, фактори, принципи тощо. Друге трактує ринок як місце зустрічі господарюючих суб'єктів (економічних агентів). Однією з головних ознак регіонального ринку ми вважаємо істотну обмеженість вихідних можливостей, форм, методів і напрямів прояву економічної активності будь-яких суб'єктів. Якщо під

обмеженістю в суто економічному тлумаченні розуміти кількісні та якісні характеристики матеріального чи нематеріального об'єкта, стосовно якого створюються певні економічні інтереси, то на рівні окремих територій проблеми обмеженості ресурсів і продуктів відстежуються настільки яскраво, що це дає підстави вважати їх визначальними при формуванні поведінки учасників економічних відносин.

На регіональному рівні слід виокремити декілька аспектів обмеженості. Насамперед, ідеться про власне просторову, територіальну, площинну обмеженість, яка позначається на виборі місцевих мінерально-сировинних, водних, лісових, земельних та інших природних ресурсів. Даний аспект має вплив, в основному, на підприємства гірничодобувної промисловості, сільського господарства, матеріало- і водомістких виробництвах. Не менш важливим є також економіко-географічне положення, яке зумовлює (хоча значною мірою суб'єктивно) специфіку міжрегіональних економічних відносин, участь регіону в міждержавній торгівлі тощо.

Структурна обмеженість визначається, насамперед, особливостями організації виробництва на даній території, специфікою процесів відтворення на підприємствах, які є "центрами тяжіння" (за Вебером, "містами з великим агломераційним ефектом") для економіки регіону, внутрішньорегіональним балансом виробництва і споживання, особливостями формування регіонального бюджету і розподілу коштів центрального бюджету.

Найяскравішим прикладом прояву обмеженості є факторний потенціал регіону. При цьому, якщо зважати на суто географічне (за етимологією) визначення регіону, то цей потенціал задається специфічним набором природно-кліматичних, демографічних, економічних, історичних, етнічних, соціально-побутових та інших умов [7, с. 76]. Продовжуючи розкривати комплекс факторів, слід зазначити, що деякі з них є незмінними і при залученні до господарської діяльності стають ресурсами природного походження. Отже, під час використання тих чи інших ресурсів у процесі виробництва матеріальних або духовних благ відбувається трансформація їхніх якісно-кількісних характеристик.

До відносно незмінних у межах будь-якого регіону можна віднести мінерально-сировинні ресурси, природну родючість ґрунтів, водність території й деякі інші природні компоненти та їх сукупності. Ті ж умови, які виникають у соціобіологічній площині, тобто залежать від певних особливостей та результатів розвитку суспільства, в тому числі в економічній сфері, навряд чи можна вважати незмінними. Так, чисельність населення (як і взагалі його наявність у межах регіону) визначається багатьма факторами і не є константою. Соціальні процеси впливають також на мобільність, мінливість та інші характеристики (наприклад, етнічні, культурні й побутові особливості населення регіону) [8, с.141, 234].

Не викликає сумніву і мінливість технологічних умов, на яких позначаються тенденції розвитку продуктивних сил і виробничих відносин. Спрямованість таких змін задається сукупністю соціально-економічних, соціобіологічних, психологічних та інших передумов, частина з яких безпосередньо або опосередковано залежить від стану економіки. Набір усіх перелічених умов визначає специфіку економічних відносин у межах кожного регіону. Водночас самі ці відносини також є змінною умовою. У межах регіону формується і динамічно розвивається

комплекс соціально-економічних умов, які надають можливість задовольняти різноманітні потреби. Важливою складовою цього комплексу є факторний потенціал регіону, від якого великою мірою залежить ефективність функціонування регіонального господарського комплексу [9, с. 62].

Набір факторів, використовуваних суб'єктами господарювання, які функціонують у межах регіону, найчастіше відрізняється від його факторного потенціалу, тобто із сукупності факторів, присутніх у регіоні, в господарській діяльності застосовуються не всі. Це визначається не тільки специфікою самих факторів, а й ступенем розвитку технологій, особливостями економічного та соціального укладу в регіоні. Іноді спостерігаються парадоксальні ситуації. Наприклад, південні штати США мають великі родовища нафти і газу, проте використання цих запасів обмежується федеральним урядом: більшу частину енергоносіїв законодавчо віднесено до державних недоторканих резервів, але раніше, коли ці місцеві ресурси розроблялися вільно, в регіоні було нагромаджено значний професійний досвід у сфері нафто- і газодобування і переробки, що стало передумовою формування потужних центрів хімічної промисловості, природна сировина для якої надходить з інших регіонів.

Істотну роль факторний потенціал відіграє і в процесі переспеціалізації економіки окремих регіонів. Сама зміна спеціалізації може бути викликана різними причинами: виснаженням запасів мінеральної сировини, потребами в структурній перебудові економіки країни, кон'юнктурними обставинами тощо. Проте спрямованість такої зміни має враховувати наявність тих чи інших факторів, щоб запобігти посиленню соціальної напруженості, негативному впливу на деякі галузі виробництва чи інші регіони. Така тенденція, наприклад, простежується в залізорудному басейні Кривбасу та вугільному регіоні Донбасу.

Важливого значення при розгляді факторної забезпеченості регіонів набуває врахування просторової мобільності факторів, їхньої схильності до змін у часі та просторі. Багато факторів (наприклад, людські ресурси, знання, капітал) можуть відносно безперешкодно змінювати свою локалізацію і ставати факторами зовсім інших регіонів. Тому певний інтерес викликає проблема такого використання наявних факторів у межах регіону, яке б включало їх альтернативну присутність в інших регіонах, що пов'язане із створенням відповідних умов господарювання на певній території. Водночас внутрішня природа деяких факторів забезпечує їх генерування і використання в тих регіонах, де вони до певного часу були відсутніми. Так, володіння інноваційними секретами виробництва робить одне підприємство (регіон) більш конкурентоспроможним за інші лише доти, доки останні не отримають у своє розпорядження аналогічну або ще досконалішу технологію. Це може відбуватися двома принципово різними шляхами – легальним чи нелегальним надходженням чужої технології (чужого, в даному разі – мобільного фактора) або створенням власної унікальної технології. Таким чином, у визначенні сутності регіонального ринку обов'язково треба розглядати вплив обмежених факторів на формування просторових сукупностей *господарських об'єктів і ефективність соціально-економічних процесів та явищ*.

Соціально-економічні процеси в умовах регіоналізації та децентралізації набувають особливого значення при проектуванні комплексу реформ, внесенні коректив у їх здійснення у ході аналізу та оцінки діяльності регіону і встановлення ефективності організаційно-господарської системи.

Для оцінки ефективності регіонального розвитку українські фахівці пропонують використовувати рейтинги, орієнтовані на характеристику економічних та соціальних показників території, або традиційні методи оцінки ефективності, які адаптовані до регіональної економічної підсистеми [10, с. 96]. Наприклад, як доречно висловлюється О. Агафоненко, конкурентоспроможність регіонів визначається ефективністю роботи органів місцевого самоврядування і має здійснюватися на основі методик, які враховують особливості формування конкурентних переваг на регіональному рівні [11, с. 62]. В. Артеменко пропонує оцінювати досягнення регіонів щодо самодостатності та сталості розвитку на основі п'яти компонентів, які дають широку характеристику "якості життя" населення [12, с. 91]. П. Матвієнко пропонує інший склад показників для узагальненої оцінки соціально-економічного стану регіонів: валовий регіональний продукт, інвестиції в основний капітал, вимоги банків за кредитами, рівень доходів, середня заробітна плата, рівень зареєстрованого безробіття тощо [13, с. 28].

Як бачимо, поки що серед фахівців відсутня єдність щодо складу показників, які характеризують конкурентоспроможність регіону, як відсутнє і розуміння того, які параметри повинні бути оцінені такими показниками, тому питання оцінки ефективності регіону в умовах децентралізації повинне перебувати в центрі наукових досліджень з боку держави.

З урахуванням викладеного, ми вважаємо, що під регіональним ринком в умовах децентралізації слід розуміти систему стійких взаємовідносин між економічними суб'єктами та їхніми об'єднаннями, інтереси яких реалізуються в межах певної території, а елементи економічної поведінки задаються параметрами факторів, характерних для місця поширення їхньої господарської активності. Таке розуміння регіонального ринку дає можливість розглядати проблеми розвитку економіки окремих регіонів у принципово новому ракурсі. Так, коли регіональний ринок найчастіше трактують як сукупність високолокалізованих соціально-економічних процесів і відносин у сфері обігу, який формується під впливом попиту і пропозиції кожного адміністративно-територіального утворення, це одразу істотно обмежує суб'єктний склад господарських відносин у регіоні, невиправдано звужує набір явищ та процесів, під впливом яких формується регіональна економіка (мається на увазі обмеження економічних процесів у регіоні тільки сферою обігу). Але, як відомо, розвинутий регіональний ринок може ефективно функціонувати, насамперед, за наявності промислових та сільськогосподарських виробництв, сфери побутового обслуговування з обсягом товарної продукції (послуг), достатнім для участі у формуванні внутрішньо- і міжрайонних балансів споживання товарів (послуг). Це, звичайно, не означає, що промисловість і сільське господарство регіону повністю забезпечують свої потреби в товарах певного асортименту, але їхня частка у створенні ринку має бути вагомою. При цьому перевага товарам місцевого виробництва має віддаватися з міркувань не "місцевого патріотизму", а виходячи з економічної доцільності. Водночас при розгляді проблеми функціонування ринкових відносин у регіоні було б помилкою приділяти увагу розвитку ринків тільки товарів і послуг. До ринкових відносин вже давно залучено нерухомість і капітал, що істотно впливає на формування та розвиток регіональної економіки в цілому, на взаємодію господарюючих суб'єктів.

Разом з тим слід мати на увазі, що в кожному регіоні створюються власні умови функціонування ринку. До факторів, які визначають специфічність регіональ-

них відтворювальних процесів, входять ресурсний та виробничий потенціали, особливості інвестиційного і матеріально-технічного забезпечення, ступінь правової захищеності територіальних утворень, характер лобювання регіональних інтересів у вищих органах влади, специфіка і структура відносин власності, внутрішня бюджетно-фінансова політика, особливості територіальної структури та організації виробництва, рівень розвитку ринкової інфраструктури і можливості проводити зовнішньоекономічну діяльність.

Таким чином, механізм функціонування регіональних ринків в умовах децентралізації має будуватися з урахуванням того, що регіон є частиною загальнодержавного економічного простору, в якому здійснюються повні цикли відтворення населення і трудових ресурсів, основних та оборотних засобів, частини національного багатства, грошового обігу, виробництва, розподілу, обміну і споживання продукції, а також відбувається взаємодія асоційованих на території підприємств і об'єднань з органами місцевого самоврядування.

Висновки

В одній статті неможливо повною мірою розкрити актуальні питання реформування адміністративно-територіального устрою, децентралізації та регіонального управління в Україні. Проте проведений нами огляд останніх досліджень наукових підходів дає підстави зробити деякі висновки.

По-перше, поряд з традиційними факторами розміщення виробництва, які продовжують домінувати в “старих” галузях спеціалізації, дедалі більшого значення набирають нові, суто ринкові. До них, насамперед, слід віднести глобалізовану ринкову кон'юнктуру, яка конкретизує процес просторових відносин і надає чіткішої територіальній визначеності поняттю “регіон” в умовах територіально-адміністративної реформи.

По-друге, вирішення більшості соціально-економічних проблем, пов'язаних з підвищенням життєвого рівня населення, можливе лише в умовах ефективно діючої структури адміністративно-територіальної одиниці, застосування досконалішої методики оцінки впливу регуляторних актів органів місцевої влади на ефективність використання державних коштів регіону та індексу розвитку людського потенціалу в регіоні.

По-третє, на нашу думку, в умовах децентралізації важливими є формування та реалізація “соціального капіталу” як на національному, так і на регіональному рівнях, а це – довіра соціуму до влади, реформ, економіки, інвестицій, інновацій.

Таким чином, сучасна парадигма регіональної (територіальної) економіки повинна змінитися, а це, насамперед, структурні процеси, пошук нових людей з підприємницьким талантом та ідеями зменшення тиску на бізнес, інноваційне наповнення, інвестиційна заінтересованість, у перешу чергу – з боку держави, і посилення регуляторно-контролюючої функції децентралізації.

Ми вважаємо, що основною метою розвитку національної парадигми децентралізації повинно бути знаходження оптимального балансу між залученням країни до глобалізаційних процесів і підтримкою національно-специфічних форм управління та елементів соціально-економічних процесів на регіональному рівні.

Список використаної літератури

1. Доцюк Л. Адміністративно-територіальна арифметика (замість 11500 громад має бути не більше 1500) // Урядовий кур'єр. – 2014. – № 83. – С. 7.

2. Піча В.М., Кулішов В.В. та ін. Політологія: сучасні терміни і поняття. — Львів : Новий Світ, 2000, 2014. — 516 с.
3. Кулішов В.В., Сонько С.П., Мустафін В.І. Ринок і регіоналістика : навч. посіб. — К. : Ніка — Центр, 2002. — 380 с.
4. Сонько С.П. Екологічна проблематика з позиції хорології. Україна та глобальні процеси. — Луцьк, 2000. — С. 187–191.
5. Кулішов В.В. Мікро-макроекономіка : підруч. — Львів : Магнолія, 2006, 2008. — 488 с.
6. Гальчинський А. Методологія аналізу економічної глобалізації: логіка оновлення // Економіка України. — 2009. — № 1. — С. 4–18.
7. Василенко В.Н., Благодарний А.И., Бойченко Э.Б. Диагностика развития регионов: виды, подходы, приемы : моногр. — Донецк : ООО "Юго-Восток" ЛТД, 2012. — 286 с.
8. Павленко І.Г., Гуменна О.В., Матукова Г.І. та ін. Особливості розвитку регіонів України в нових економічних умовах : моногр. ; [за наук. ред. С.Ю. Цьохли]. — Сімферополь : ДІАЙПІ, 2012. — 539 с.
9. Білорус О.Г. Глобалізація і національна стратегія України. — К. : Просвіта, 2001. — 380 с.
10. Миколайчук М.М. Економічна політика регіонального розвитку в умовах глобалізації : моногр. — К. : К.І.С., 2009. — 228 с.
11. Агафоненко О.Ю. Про необхідність формування системи показників конкурентоспроможності регіонів // Регіональна економіка. — 2007. — № 1. — С. 51–62.
12. Артеменко В.Б. Індикатори стійкого соціально-економічного розвитку регіонів // Регіональна економіка. — 2007. — № 5. — С. 90–97.
13. Матвієнко П. Основні критерії та моделі оцінки ефективності державного управління // Економіка та держава. — 2008. — № 6. — С. 70–76.

References

1. Dotsyuk L. *Administratyvno-terytorial'na aryfmytyka (zamist' 11500 gromad mae buty ne bil'she 1500)* [Administrative-territorial arithmetic (at most 1500 communities must be instead of 11500)]. *Uryad. Cur'er — Governm. Courier*, 2014, No. 83, p. 7 [in Ukrainian].
2. Picha V.M., Kulishov V.V. et al. *Politolohiya: Suchasni Terminy i Ponyattya* [Politology: Modern Terms and Notions]. Lviv, Novyi Svit, 2000, 2014 [in Ukrainian].
3. Kulishov V.V., Son'ko S.P., Mustafin V.I. *Rynok i Regionalistyka* [Market and Regionalism]. Kyiv, Nika — Tsentr, 2002 [in Ukrainian].
4. Son'ko S.P. *Ekologichna Problematyka z Pozytsii Khorologii. Ukraina ta Global'ni Protsezy* [Ecological Problems from the Position of Horology. Ukraine and Global Processes]. Luts'k, 2000, pp. 187–191 [in Ukrainian].
5. Kulishov V.V. *Mikro-Makroekonomika* [Micro-Macroeconomy]. Lviv, Magnoliya, 2006, 2008 [in Ukrainian].
6. Gal'chyns'kyi A. *Metodologiya analizu ekonomichnoi globalizatsii: logika onovlennya* [The methodology of analysis of the economic globalization: the logic of a renewal]. *Ekon. Ukrainy — Economy of Ukraine*, 2009, No. 1, pp. 4–18 [in Ukrainian].
7. Vasilenko V.N., Blagodarnyi A.I., Boichenko E.B. *Diagnostika Razvitiya Regionov: Vidy, Podkhody, Priemy* [Diagnostics of the Development of Regions: Types, Approaches, Tricks]. Donetsk, Yugo-Vostok, 2012 [in Russian].

8. Pavlenko I.G., Gumenna O.V., Matukova G.I. et al. *Osoblyvosti Rozvytku Regioniv Ukrainy v Novykh Ekonomichnykh Umovakh, za nauk. red. S.Yu. Ts'okhly* [Peculiarities of the Development of Ukraine's Regions under New Economic Conditions], edited by S.Yu. Ts'okhla. Simferopol', DIAIPI, 2012 [in Ukrainian].

9. Bilorus O.G. *Globalizatsiya i Natsional'na Strategiya Ukrainy* [Globalization and Ukraine's National Strategy]. Kyiv, Prosvita, 2001 [in Ukrainian].

10. Mykolaichuk M.M. *Ekonomichna Polityka Regional'nogo Rozvytku v Umovakh Globalizatsii* [Economic Policy of the Regional Development under Conditions of Globalization]. Kyiv, K.I.S., 2009 [in Ukrainian].

11. Agafonenko O.Yu. *Pro neobkhidnist' formuvannya systemy pokaznykiv konkurentospromozhnosti regioniv* [On the necessity to form a system of indicators of the competitiveness of regions]. *Region. Ekon. – Region. Econ.*, 2007, No. 1, pp. 51–62 [in Ukrainian].

12. Artemenko V.B. *Indykatory stiiikogo sotsial'no-ekonomichnogo rozvytku regioniv* [The indicators of the stable socio-economic development of regions]. *Region. Ekon. – Region. Econ.*, 2007, No. 5, pp. 90–97 [in Ukrainian].

13. Matvienko P. *Osnovni kryterii ta modeli otsinky efektyvnosti derzhavnogo upravlinnya* [Main criteria and models of estimation of the public administration efficiency]. *Ekon. ta Derzhava – Econ. and State*, 2008, No. 6, pp. 70–76 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 1 вересня 2015 р.
